

Toelichting bij de opdracht, de doelen en de werkzaamheden van de Intendant van het Turnhouts Vennengebied.

Piet VANTHEMSCHE

Oktober 2022

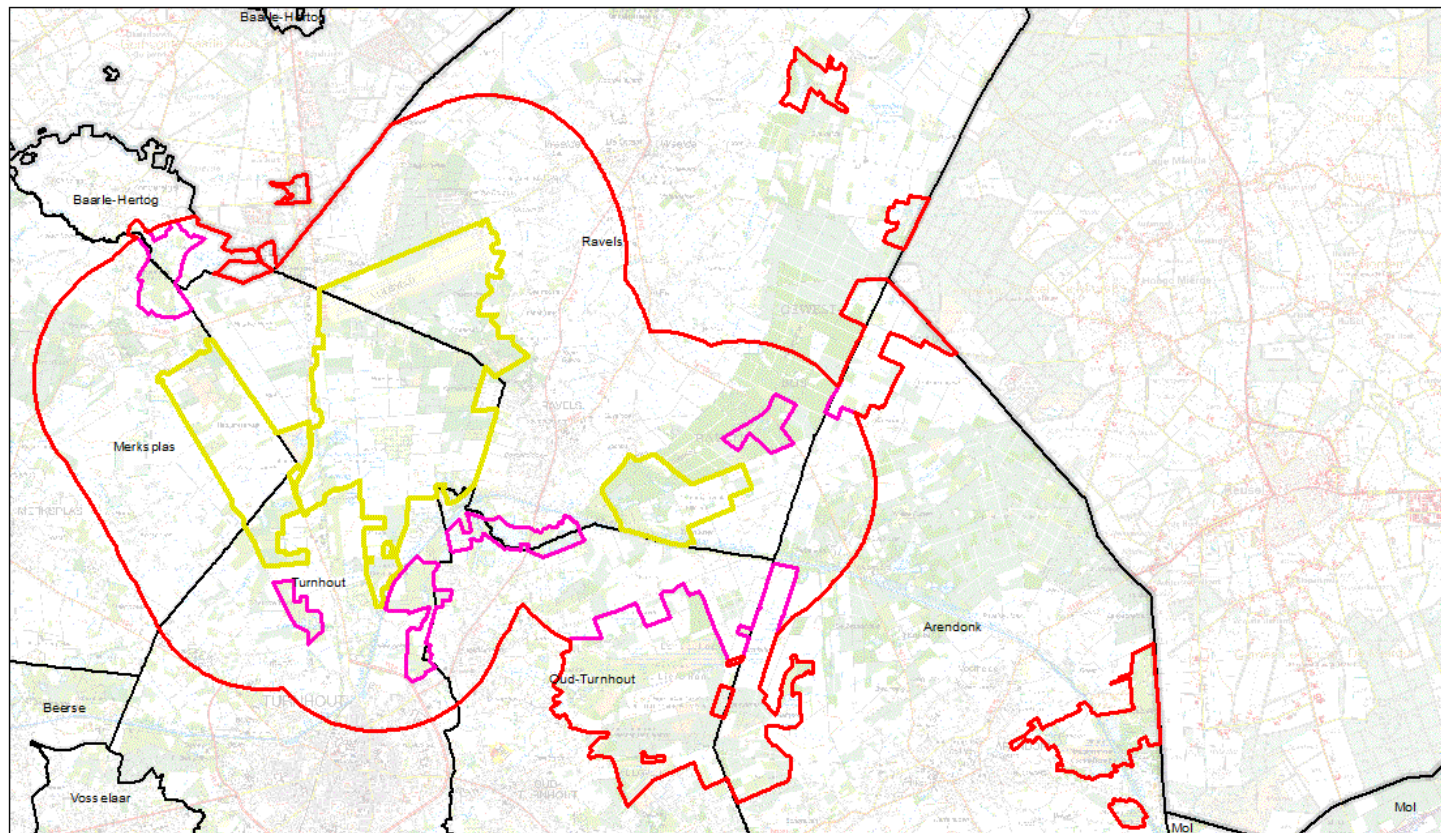
Vaststelling in de conceptnota PAS van de Vlaamse Regering

- Generiek PAS reductiescenario G8 onvoldoende in het habitatrictlijgebied BE2100024 (Turnhouts Vennengebied)
- Knelpunt habitatstypes:
 - ✓ 3110 (voedselarme zwak gebufferde vennen)
 - ✓ 3130 (voedselarme tot matig voedselarme waters)
- Ook inspanning van het buitenland speelt een rol (zal blijken uit passende beoordeling)
- Depositie in Turnhouts Vennengebied blijft hoog in vergelijking met buitenland ondanks inspanningen generieke maatregelen G8

Beslissing Vlaamse Regering

- Aanvullend maatwerk nodig met het oog op een gunstige passende beoordeling van het emissie-reductieluik van het definitieve PAS
- Aanduiding intendant, Piet Vanthemsche, om dit ontwikkelingsplan vorm te geven, timing 2 jaar na definitieve vaststelling PAS
- Afbakening werkingsgebied van de intendant (zie kaart):
geel rond 3110 habitat, **fuchsia** rond 3130 habitat, **blauw** 2 km contour rond SBZ-H gebieden BE2100024-3, -5, -7.
- Maatregelen kunnen zich beperken tot deelzones of tot een kleinere perimeter binnen het werkingsgebied

Werkgebied intendant

Kaart 2 - legende

- werkingsgebied intendant
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied deelgebieden BE2100024 /-3 /-5 /-7
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied 11 bijkomend prioritaire deelgebieden

Opstart opdracht intendant

- De opdracht als intendant van de Vlaamse Regering voor het Turnhouts vennengebied startte op 1 april 2022.
- In de conceptnota was voorzien dat de opstart pas een aanvang zou nemen na de definitieve vaststelling van de PAS, maar gelet op de grote onzekerheid die was ontstaan binnen het werkingsgebied werd beslist om een eerste opdracht te starten van 1 april 2022 tot het einde van het jaar. Op dat moment zal moeten geëvalueerd worden hoe de opdracht wordt verdergezet.
- De activiteiten van de intendant zijn geen voorafname op de eventuele impact van het openbaar onderzoek op de conceptnota en de definitieve PAS.

Te realiseren doelen tegen 2030 (1)

- Allocatie openstaande doelen voor 3110 en 3130 (resp. 10,7 en 13,8 ha)
- Bijkomende emissiereducties bovenop G8 om tegen 2030 de afgesproken 50% reductie van de KDW-overschrijding van de stikstofgevoelige habitats realiseren. Raming = emissiereductie van 100 ton NH₃ bovenop G8, VITO verfijnt berekening.
- Buiten SBZ aangepaste bemesting in zones die hydrologisch in contact staan met vennengebieden (intrekgebieden, afwateringsgebieden), ecohydrologische studie
- Binnen SBZ aangepaste bemesting in functie van wegwerken milieudruk om IHD realisatie, voor de percelen die niet groen ingekleurd zijn

Te realiseren doel tegen 2030 (2)

- Hydrologisch herstel in het gebied om IHD mogelijk te maken (waterwinning, ...)
- Uitvoeren van specifieke maatregelen voor natuurinrichting en –beheer in functie van het gebiedsgericht reduceren van deposities
- Ontwikkelmogelijkheden lokale landbouw (reconversie, heroriëntatie, verbreding, wijziging bedrijfsvoering, samenwerking)
- Sociale en bedrijfseconomische begeleiding van de betrokken landbouwers

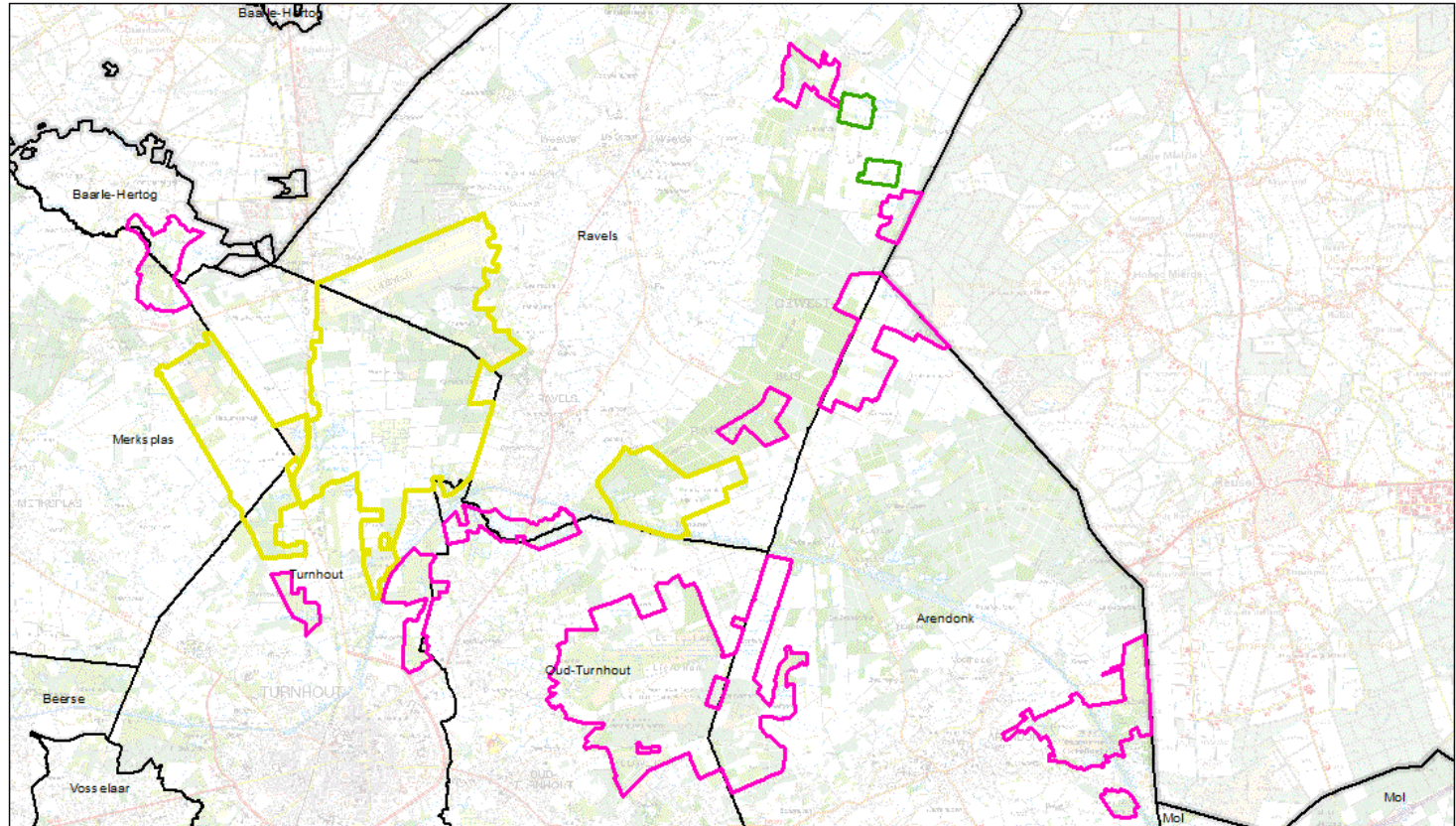
Werkwijze (1 - Conceptnota)

- Intendant werkt in samenspraak met VLM, ANB, Departement Omgeving, Departement Landbouw, alle lokale actoren
- Ondersteuning door ILVO, INBO en VITO
- Intendant heeft
 - ✓ flexibiliteit in het bepalen van verdere maatregelen en van bepaalde no regret maatregelen
 - ✓ Toegang tot flankerende maatregelen voor de maatwerkgebieden
 - ✓ Ondersteuning vanuit Vlaamse Overheid (VLM, ANB, DLV, OMG, INBO, ILVO, VITO)
- Driemaandelijke terugkoppeling met Vlaamse Regering
- Bewarend beleid inzake bedrijfsontwikkeling (geen nieuwe vergunningen, geen omzetting onbepaalde duur, aflopende vergunningen verlengd tot ontwikkelplan + 2 jaar)

Werkwijze (2 - Intendant)

- Samenstelling interdisciplinaire taskforce (beleidsadministraties, wetenschappelijke instellingen) onder leiding van de intendant met vertegenwoordiging van alle bovenvermelde administraties (uit de silo's, alle info delen, vertrouwelijkheid)
- Samenwerking met de stakeholders in drie groepen:
 - ✓ Actoren (landbouwers, natuurbeheerders, landeigenaars, ...) actief binnen het gebied
 - ✓ Middenveld en belangenorganisaties
 - ✓ Overheden (lokaal, provinciaal)
- Communicatie via intendant, rapportering publiek toegankelijk, organiseert overleg met stakeholders

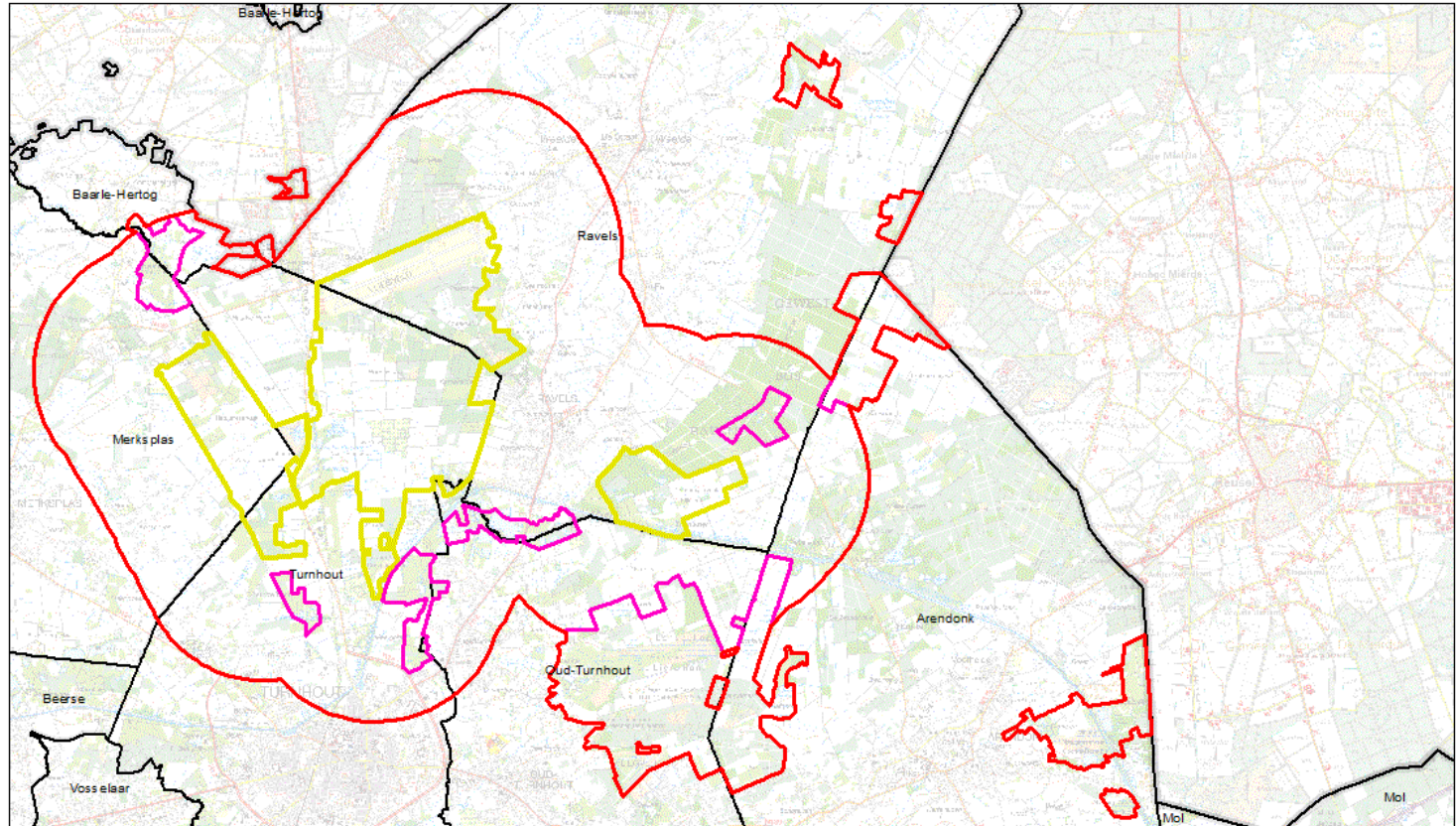
Oppervlakte
SBZ-H “vennen,
heiden en
moerassen
rond Turnhout,
3627 ha

Kaart 1 - legende

- SBZ-H Turnhouts Vennengebied deelgebieden BE2100024 /-3 /-5 /-7
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied 11 bijkomend prioritair deelgebieden
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied 2 bijkomende deelgebieden

Oppervlakte
werkgebied
intendant,
10.071 ha

Kaart 2 - legende

- werkingsgebied intendant
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied deelgebieden BE2100024 /-3 /-5 /-7
- SBZ-H Turnhouts Vennengebied 11 bijkomend prioritaire deelgebieden

Cijfers landbouw binnen werkingsgebied

- 149 actieve exploitaties beheerd door 128 landbouwers
- Stalemissie van 387 ton NH₃ (ref 2020)
- Impact van generiek scenario G8 op stalemissie = 146 ton NH₃
- Emissiereductie bovenop G8 =
 - ✓ 9,6 ton door nulbemesting op gele percelen binnen 14 deelgebieden (2 GVE toegelaten)
 - ✓ 2,4 ton sector handel en diensten (mestverwerker),
 - ✓ 100 ton maatregelen op vlak van NH₃ emissies, bemesting/beweiding buiten SBZ-H

Cijfers landbouw binnen werkingsgebied

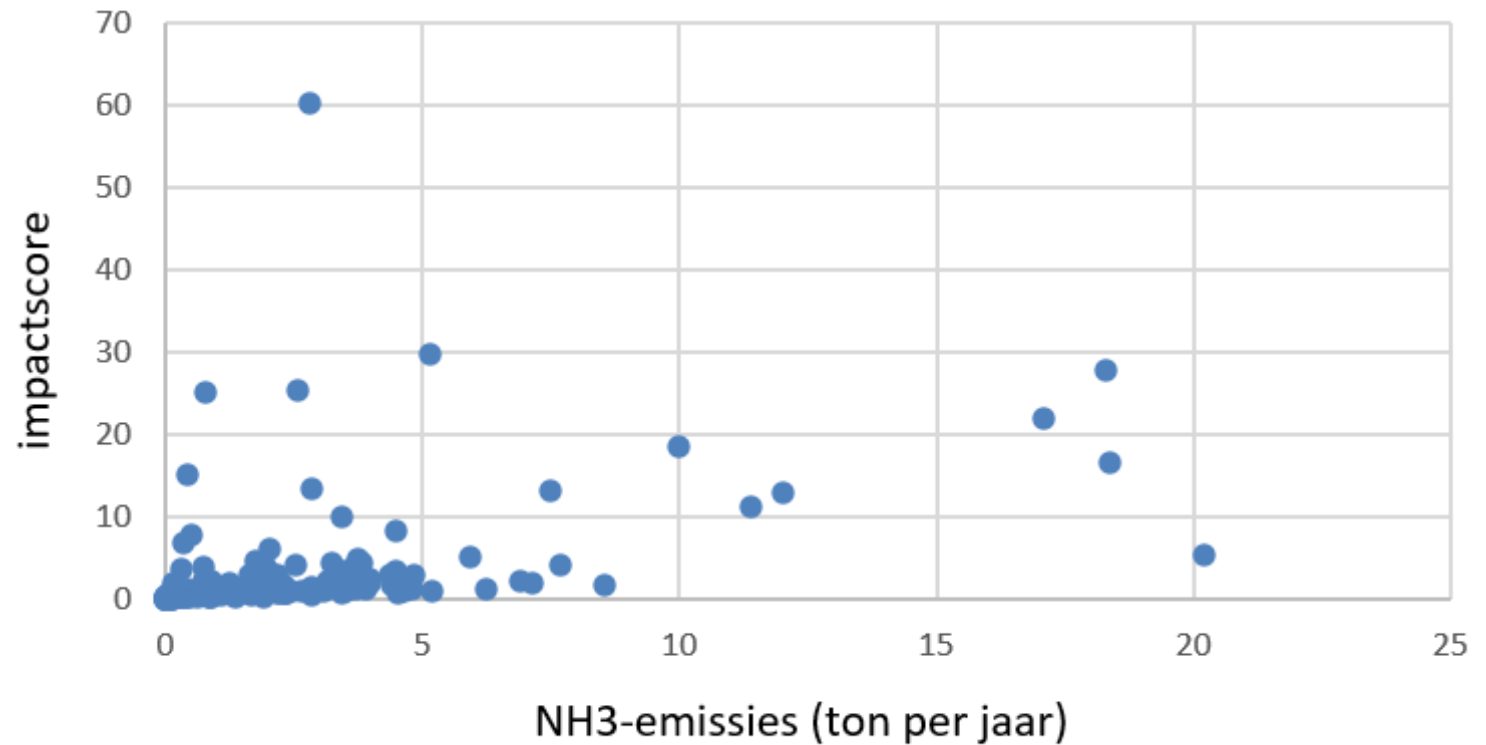
- Er zijn 534 landbouwexploitaties actief binnen het werkingsgebied, samen registreren ze 3.489 percelen in de loop van het jaar 2020
- Binnen werkingsgebied 2.937 percelen geregistreerd door 484 exploitaties met bewerkbare oppervlakte van 5.543 ha op 1 januari 2020
- Er zijn 612 landbouwpercelen geregistreerd binnen kwetsbare deelgebieden SBZ-H, totaal 1.647 ha
- 328 ha geregistreerd door ANB, 196 ha bemestingsverbod, 1.123 ha met bemesting
- Beperkte oppervlakte geregistreeerde percelen buiten SBZ-H binnen VEN-gebied

Cumulatieve emissie van NH3 ingedeeld in klassen van impactscore voor exploitaties binnen het maatwerkgebied

Impactscore	Cumulatieve emissie 2020 (ton NH3)	Aantal landbouwexploitaties
• >50%	2,79	1
• 20-50 %	43,90	5
• 10-20%	62,52	7
• 5-10%	31,00	6
• 3-5%	48,65	15
• 2-3%	43,78	13
• 1-2%	74,01	22
• 0,025-1%	80,03	70
• < 0,025	0,39	10
• TOTAAL	387,05	149

Impactscore
is verschillend
van NH₃
emissie

Grafiek 1: verhouding NH₃-emissie en impactscore
landbouwexploitaties (emissie 2020)

Ligging exploitaties, grootte NH3 emissie, impactscore

Kaart 3 - legende

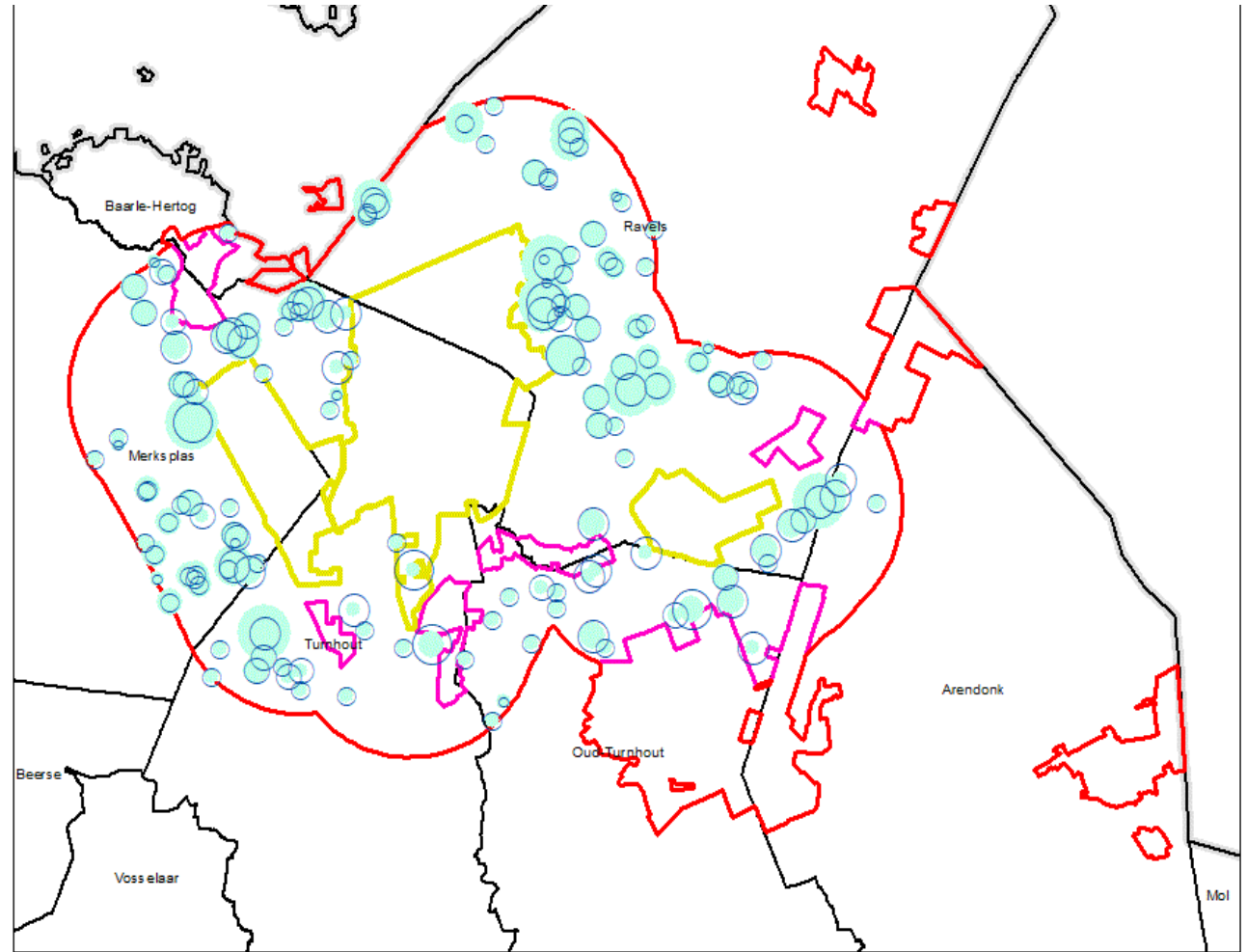
impactscore

- < 0,025
- 0,025 - 1,00
- 1,00 - 3,00
- 3,00 - 20,00
- > 20,00

NH3-emissie (ton/jaar)

- < 2
- 2 - 5
- 5 - 10
- > 10

- ▭ weringsgebied intendant
- ▭ SBZ-H Turnhouts Vennengebied deelgebieden BE2100024 /-3 /-5 /-7
- ▭ SBZ-H Turnhouts Vennengebied 11 bijkomend prioritare deelgebieden

Bedrijfstypes vee binnen het maatwerkgebied:

Bedrijfstype vee	Aantal	%bedrijven	% emissie
• Runderen (inclusief mestkalveren)	88 (19)	59%	38%
• Pluimvee	22	15%	39%
• Varkens	19	13%	20%
• Paarden	12	8%	0,2%
• Gemengd	7	5%	0,4%
• Andere	1	1%	
• TOTAAL	149	100%	

Leeftijd die landbouwer of jongste vennoot bereikt in 2022

<u>Leeftijd</u>	<u>Aantal</u>
• <30	5
• 30-39	19
• 40-49	24
• 50-59	38
• 60-69	25
• > 69	15
• onbekend	2
• Som	128

SBZ-H in het gebied: meer dan 3110 en 3130

SBZ	Gebied Code	Habitat	Eenheid	Doel	Passend Beheer	Openstaande Taakstelling
Turnhouts vennengebied	BE2100024	2310-2330	ha	76,1	46,3	29,8
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3110	ha	12,3	0,9	11,4
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3130	ha	58,0	46,5	11,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3150	ha	26,0	13,5	12,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3160	ha	1,9	1,1	0,8
Turnhouts vennengebied	BE2100024	4010-7150	ha	234,0	82,6	151,4
Turnhouts vennengebied	BE2100024	4030	ha	248,0	120,3	127,7
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6230	ha	151,5	170,1	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6410	ha	14,0	7,7	6,3
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6510	ha	2,0	8,1	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7110	ha	2,5		2,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7140	ha	40,0	5,3	34,7
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7210	ha	0,3	0,2	0,1
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7230	ha	1,0		1,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	9120-9190	ha	328,0	437,3	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	9160	ha	3,0	0,8	2,2
Turnhouts vennengebied	BE2100024	91E0	ha	101,0	46,2	54,8

Ruimtelijke processen binnen het gebied

- Ontwikkelplan voor het maatwerkgebied “Turnhouts Vennengebied” (opdracht intendant);
- Coalitie nationaal park Taxandria;
- Natuurontwikkelingsplan de Liereman;
- Natuurontwikkelingsplan Turnhouts Vennengebied;
- Ruilverkavelingsprojecten VLM (afgerond, maar afspraken op te volgen);
- 3° stroomgebiedbeheerplan:
 - Regio Turnhouts Vennengebied/Liereman – Nete-bekken
 - Acties Maasbekken (overlapt met maatwerkgebied);
- Ontwerpcharter Ip Aa;
- Waterlandschap:
 - BOPOTA: boeren op peil in Oud-Turnhout Arendonk
 - Werken aan water Ravels.

Activiteit sinds opstart (1 april)

- De voorbije periode werd veel aandacht besteed aan gesprekken en overleg met stakeholders, zowel op bestuurlijk als op sectorniveau, Vlaams en lokaal.
- De InterDisciplinaire Werkgroep PAS (IDW PAS) met een vertegenwoordiger van OMG, DLV, VLM, ANB, VMM, ILVO, INBO en VITO werd opgestart. De samenwerking binnen de IDW PAS verloopt goed. Er werd een sharepoint-platform opgezet om informatie te delen binnen de groep. Voor wat persoonsgebonden gegevens betreft werd een verwerkersovereenkomst afgesloten met de VLM.
Vanuit de verschillende administraties werden bijdragen geleverd als basis voor de verdere uitbouw van een ontwikkelingsplan voor het Turnhouts Vennengebied
- De eerste contacten voor de grensoverschrijdende pilot Turnhouts Vennengebied werden gelegd.
- De toetsing op Vlaams niveau zal gebeuren via de SALV.

Inbreng administraties in IDW-PAS (1)

- **VLM**
 - Gedetailleerd overzicht van de betrokken landbouwbedrijven in het maatwerkgebied.
 - Gedetailleerd kaartenmateriaal van het maatwerkgebied.
 - Een overzichtsnota van de gemaakte afspraken in het kader van het raamakkoord rond de Liereman.
- **ANB**
 - Overzichtsnota van alle besliste ruimteclaims in het maatwerkgebied met verwijzing van de juridische basis.
 - Een overzicht van alle bestaande eco-hydrologische studies die binnen het maatwerkgebied werden uitgevoerd.
- **OMG**
 - Toelichting bij de grensoverschrijdende samenwerking met Nederland en binnen die samenwerking het pilootproject Turnhouts Vennengebied (één van de 4 pilootprojecten).
- **DLV**
 - Overzichtsnota van de verschillende mogelijkheden vanuit DLV om reconversie of heroriëntering van landbouwbedrijven te ondersteunen.
- **VMM**
 - Een bestand met alle bij de VMM bekende waterwinning vergunningen binnen het maatwerkgebied.
 - Overzichtskaarten van grondwater, MAP meetpunten, nitraat en fosfor binnen het maatwerkgebied.
 - Overzicht van de acties in het kader van het derde stroomgebiedsbeheerplan.

Inbreng administraties in IDW PAS (2)

- **INBO**
 - Projectvoorstel voor de uitvoering van fase 1 van het ecohydrologisch onderzoek in het maatwerkgebied.
 - Expertises en mogelijke rollen van het INBO voor het PAS-maatwerkgebied “Turnhouts Vennengebied”.
- **VITO**
 - Projectvoorstel voor de modellering in het maatwerkgebied van de impact van stikstofdepositie in het kader van de PAS.
 - Schema van de modellen voor de impactberekening van N depositie in het Turnhouts Vennengebied.
- **ILVO**
 - Overzicht van de mogelijkheden voor aangepaste bemesting en aangepaste teelten.
 - Elementen voor een vaste methodologie voor individuele gesprekken met de betrokken landbouwers.
 - Overzicht van mogelijke alternatieve verdienmodellen (routeplanner melkvee, verdienwijzer).
- **ANB, VITO, INBO en VLM samen:**
 - Nota over de methodologie voor de verdere allocatie van knelpunt habitat types 3110 en 3130.

Vorbereidende projecten:

- Uitwerken van de methodologie voor de allocatie van de openstaande doelen voor de habitats binnen het werkingsgebied. Dit is een complex en juridisch gevoelig proces. Momenteel loopt daarover nog overleg tussen de verschillende betrokken administraties.
- De opstart van de eerste fase van een eco-hydrologisch onderzoek voor het maatwerkgebied.
Het projectvoorstel terzake van het INBO werd goedgekeurd en opgestart.
- Het voorstel van het VITO voor de uitwerking van een screeningtool voor het werkingsgebied werd goedgekeurd en opgestart. Het is de bedoeling om op basis van deze tool de individuele data van de betrokken bedrijven te valideren en om over een instrument te beschikken om de impact van verschillende scenario's snel door te rekenen.

Eerste voorstellen aan de Vlaamse regering (1)

Voor het verdere proces wordt gekozen voor een omvattende aanpak voor het ganse gebied.

Dit betekent dat er gemikt wordt op de horizon 2045 (daar waar de conceptnota 2030 als horizon neemt) en dat alle openstaande taakstelling voor de verschillende habitats in het gebied worden meegenomen in de allocatie oefening.

Uit een nota van ANB blijkt dat het gaat om heel wat meer habitats dan enkel 3110 en 3130.

Daarbovenop komt nog de problematiek van de leefgebieden.

Zie tabel op de volgende dia.

Tabel:

SBZ	Gebied Code	Habitat	Eenheid	Doel	Passend Beheer	Openstaande Taakstelling
Turnhouts vennengebied	BE2100024	2310-2330	ha	76,1	46,3	29,8
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3110	ha	12,3	0,9	11,4
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3130	ha	58,0	46,5	11,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3150	ha	26,0	13,5	12,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	3160	ha	1,9	1,1	0,8
Turnhouts vennengebied	BE2100024	4010-7150	ha	234,0	82,6	151,4
Turnhouts vennengebied	BE2100024	4030	ha	248,0	120,3	127,7
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6230	ha	151,5	170,1	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6410	ha	14,0	7,7	6,3
Turnhouts vennengebied	BE2100024	6510	ha	2,0	8,1	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7110	ha	2,5		2,5
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7140	ha	40,0	5,3	34,7
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7210	ha	0,3	0,2	0,1
Turnhouts vennengebied	BE2100024	7230	ha	1,0		1,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	9120-9190	ha	328,0	437,3	0,0
Turnhouts vennengebied	BE2100024	9160	ha	3,0	0,8	2,2
Turnhouts vennengebied	BE2100024	91E0	ha	101,0	46,2	54,8

Eerste voorstellen aan de Vlaamse regering (2)

- Vanuit het principe van een omvattende gebiedsgerichte aanpak zullen de verschillende processen die vanuit de Vlaamse overheid binnen het maatwerkgebied ondersteund worden (zie hoger), gecoördineerd worden door het team van de intendant.

Het is de bedoeling om met deze omvattende aanpak op basis van het ontwikkelingsplan voldoende rechtszekerheid te creëren voor de toekomstige activiteiten binnen het maatwerkgebied.

- Ik stel voor om bij de VLM een specifieke grondenbank voor het werkingsgebied van de intendant aan te leggen, waarbij de VLM een voorkooprecht krijgt wanneer gronden te koop worden aangeboden. Binnen de grondenbank blijft de bestemming van de aangekochte gronden voorlopig behouden tot bij de opmaak van het ontwikkelingsplan.
- Ik stel voor om alle landbouwbedrijven uit het werkingsgebied die op vrijwillige basis hun activiteiten willen stopzetten, toegang te verlenen tot de regeling voor de rode en donkeroranje bedrijven.

Hoe verder?

- In afwachting van de resultaten van het openbaar onderzoek en definitieve vaststelling van de PAS.
- Reactie van de Vlaamse Regering op de voorstellen van de intendant.
- Elke veehouder uit het maatwerkgebied ontvangt een fiche met de bedrijfsgegevens waarover de intendant beschikt, op basis daarvan mogelijkheid tot individueel gesprek.
- Verder overleg en gesprekken met lokale actoren.
- Opstart grensoverschrijdende samenwerking met Nederland, pilot Turnhouts Vennengebied.